

La successió de Fidel plana sobre el congrés

El V Congrés del Partit Comunista de Cuba debat les reformes iniciades el 1993 sense parlar del problema bàsic de l'illa: l'obertura política. Fora de les discussions previstes queda el controvertit tema de la successió de Fidel Castro.

Les celebracions del trenta aniversari de la mort d'Ernesto Guevara a Bolívia coincideixen amb les sessions del V Congrés del Partit Comunista de Cuba. Sis anys després de la reunió de Santiago de Cuba, en la qual es va donar suport a una política econòmica oberturista que s'iniciaria el 1993, aquest congrés arriba en un millor moment del règim a causa dels èxits macroeconòmics i d'una certa eufòria davant la visita del papa Joan Pau II, prevista pel gener de 1998.

Si a Santiago de Cuba es va discutir sobre economia sota el xoc de l'enfonsament del bloc soviètic, amb el qual l'illa mantenia relacions privilegiades, en el congrés que s'obre el dia 8 es passarà revista a unes decisions que han donat resultats espectaculars. Ningú no dubta que els indicadors econòmics han millorat en aquests anys, seguint el programa marcat pel vice-president Carlos Lage. És una recuperació econòmica que no es viu al carrer, encara que el "període especial" no sembla tan dur de suportar com abans. Les inversions estrangeres han arribat a l'illa, especialment en el sector del turisme, i han fet de Cuba una de les destinacions preferides pels europeus. Segons les dades del govern, l'any 1996 van visitar l'illa més d'un milió de persones, 220.000 de les quals procedents d'Itàlia i 140.000 de l'estat espanyol.

Malgrat la polèmica llei Helms-

Burton, que penalitza les empreses que fan negoci amb Cuba, l'illa sembla un lloc segur per a les inversions estrangeres. Desenes de firmes canadenques, mexicanes, italianes, espanyoles i franceses s'han instal·lat a Cuba fent-se les sordes a les amenaces procedents de Washington. Això no obstant, la liberalització econòmica no s'ha consolidat entre els ciutadans del carrer. Han aug-

Cada cop guanyen més terreny els reformistes, un grup en el qual s'inclou el mateix vice-president Carlos Lage.

mentat les traves a la iniciativa privada, unes mesures que s'interpreten com una concessió dels sectors més oberturistes del règim als durs, entre els quals Raúl Castro, el germà del president Fidel, que controla les poderoses forces armades. Els restaurants particulars, els famosos "paladares" han estat matxucats a base d'impostos, per evitar l'aparició d'una petita burgesia. De fet, és una classe social que ja existeix, formada pels quadres del partit i els que tenen dòlars. El govern

no ha pogut escurçar les diferències que existeixen entre els que tenen accés als dòlars —la possessió de la divisa nord-americana és legal des de 1995— i els que han de viure dels pesos que cobren de les empreses de l'estat. Els primers són els vinculats al món del turisme o que reben divises dels seus parents de Florida.

Mentre que les discussions sobre economia poden ser enceses, perquè es permeten les diferents sensibilitats, sempre dins d'un ordre, a Cuba continuen sense parlar d'obertura política. El govern sembla donar una de cal i una altra de sorra, encara que ara sembla actuar amb més moderació en espera de la visita del papa Joan Pau II, propiciada per la lluna de mel que viu amb l'església. També han millorat les relacions amb els Estats Units, que van arribar al seu punt més crític durant la crisi dels "baleeros", el 1994, i amb la Unió Europea, que ha deixat de criticar el règim comunista, potser perquè està molesta amb la prepotència de Washington quan dicta lleis que afecten les seves inversions.

La dissidència interna és reprimida i tolerada, depenent del moment, mentre que l'oposició de Miami sembla cada vegada més dividida entre els radicals de la Fundació Cubano Americana de l'empresari Jorge Mas Canosa, i els que defensen el diàleg amb el règim, com Eloy Gutiérrez Menoyo.

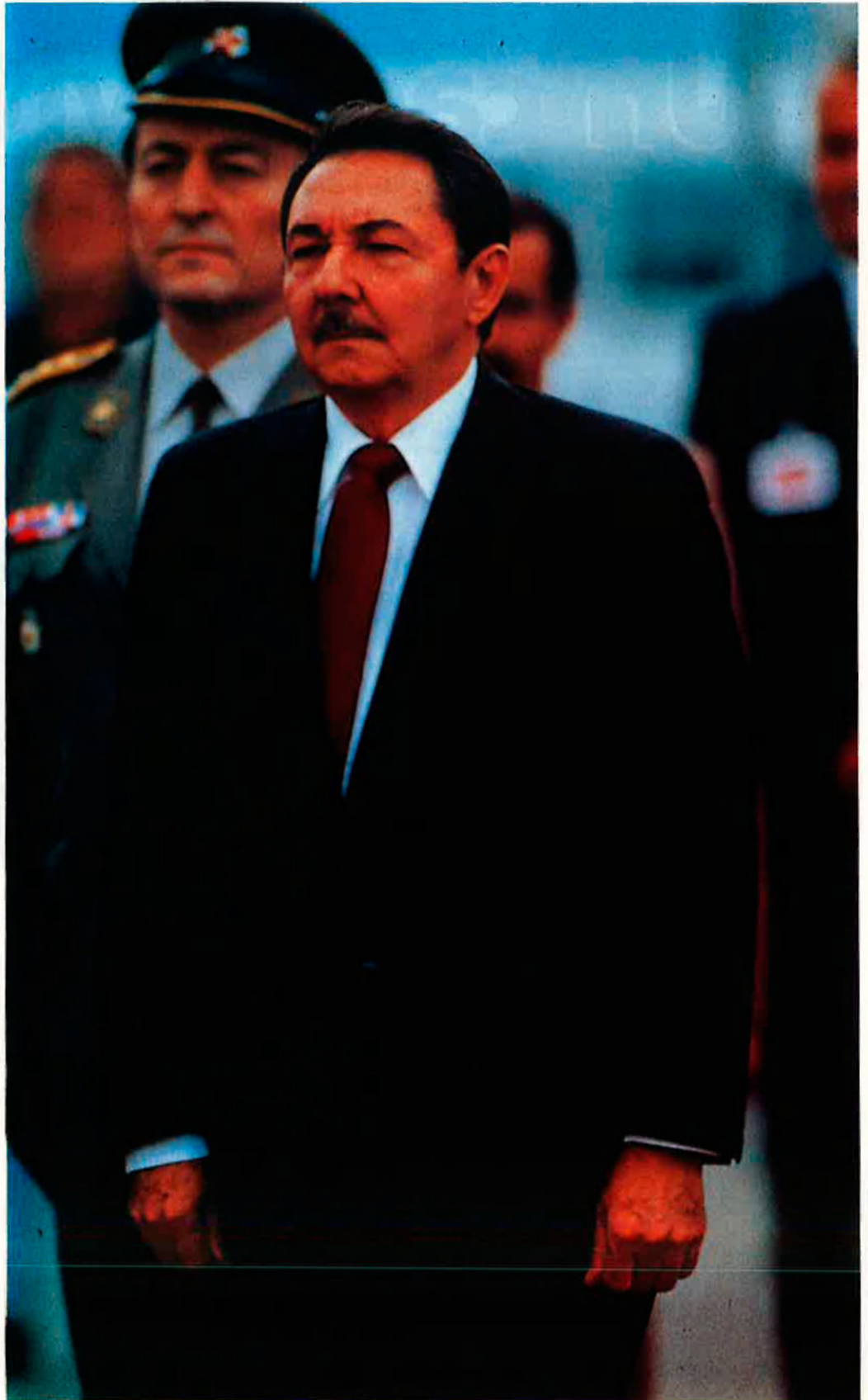
La recuperació del símbol del Che, de la seva puresa ideològica, es pot interpretar com un intent del règim de tancar files en un moment d'aïllament i quan la successió de Fidel Castro sembla ineluctable. El diari *The Miami Herald*, sempre ben informat de l'hermètica política cubana, assegura que hi ha moltes tendències en la *nomenklatura*, però que per damunt de tot tot són "fidelistes" mentre el líder màxim visqui.

Fidel tampoc no està gaire disposat a consentir que es parli de la seva successió. Això no obstant, cada cop guanyen més terreny els reformistes, un grup en el qual s'inclourien el mateix Carlos Lage, el president del Parlament, Ricardo Alarcón, i Roberto Robaina, el dinàmic ministre d'Afers Exteriors. Tots tres són responsables que Cuba hagi millorat la imatge externa. La tasca d'Alarcón té mèrit perquè ha reactivat un Parlament que només és vehicle de transmissió del partit.

En l'altra banda, s'alineen els elements més durs, que suporten amb resignació de militant l'obertura econòmica i que serien capaços d'immolar els cubans abans de renunciar al socialisme, seguint al peu de la lletra la consigna "socialisme o mort". El temut Raúl Castro és el cap visible dels ortodoxos, un grup del qual també formen part l'escriptor Juan Almeida i Manuel Pineiro, que dirigí la política cubana de suport als moviments insurgents americans durant la dècada dels anys setanta i que ha tornat a aparèixer en públic després d'anys de silenci en què no se sabia res d'ell.

Fent pinya amb Raúl es troben els militars, que formen el bloc més homogeni de la societat cubana, una vegada que sembla que han superat la commoció causada per l'afusellament del general Arnaldo Ochoa, el 1989, l'heroi de la guerra d'Angola que va ser condemnat a mort acusat de tràfic de drogues.

Antoni Castel

Raúl Castro és el cap visible del sector més ortodox del Partit Comunista de Cuba. El germà de Fidel, que controla les forces armades, suporta amb resignació de militant l'obertura econòmica, malgrat que últimament han augmentat les traves a la iniciativa privada.